

POSTANOWIENIE

Dnia 29 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z odwołania M. I. i I. I.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.
o odpowiedzialność osób trzecich za składki,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 29 czerwca 2022 r.,
skarg kasacyjnych: M. I. i I. I. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 9 marca 2021 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej M. I.;**
- 2. zasądza od M. I. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. kwotę 4.050 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych) tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym;**
- 3. odmawia przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej I. I.;**
- 4. zasądza od I. I. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. kwotę 4.050 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych) tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P., decyzją z 29 kwietnia 2019 r., orzekł o odpowiedzialności M. I., jako prezesa zarządu spółki, za zobowiązania płatnika składek Przedsiębiorstwa „I.” spółki z o.o. z siedzibą w P. z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz

Fundusz P. i Fundusz G. wraz z odsetkami za zwłokę oraz kosztami egzekucyjnymi w łącznej kwocie 874.660,51 zł. Na przedmiotową należność składają się zobowiązania z tytułu składek na: (-) ubezpieczenia społeczne za okres od stycznia 2014 r. do grudnia 2015 r., od marca 2016 r. do kwietnia 2017 r., od czerwca 2017 r. do grudnia 2017 r. w kwocie 495.241,48 zł, odsetki za zwłokę, liczone od terminów płatności poszczególnych składek do dnia wydania decyzji z 29 kwietnia 2019 r. w kwocie 149.767,00 zł, koszty egzekucyjne w kwocie 27.988,06 zł; (-) ubezpieczenie zdrowotne za styczeń 2014 r., za okres od marca 2014 r. do grudnia 2015 r., od marca 2016 r. do kwietnia 2017 r., od czerwca 2017 r. do grudnia 2017 r. w kwocie 120.597,35 zł, odsetki za zwłokę, liczone od terminów płatności poszczególnych składek do dnia wydania decyzji z 29 kwietnia 2019 r. w kwocie 36.004,00 zł, koszty egzekucyjne w kwocie 3.469,39 zł; (-) Fundusz P. i Fundusz G. za okres od marca 2014 r. do grudnia 2015 r., od marca 2016 r. do kwietnia 2017 r., od czerwca 2017 r. do lipca 2017 r., od listopada 2017 r. do grudnia 2017 r. w kwocie 30.840,28 zł, odsetki za zwłokę, liczone od terminów płatności poszczególnych składek do dnia wydania decyzji z 29 kwietnia 2019 r. w kwocie 9.387 zł, koszty egzekucyjne w kwocie 1.365,95 zł.

Decyzja została zaadresowana do M. I. jako osoby odpowiedzialnej za zobowiązania składkowe spółki oraz do I. I. jako jego żony (z uwagi na objęcie wspólnością małżeńską majątkową niektórych składników majątku zobowiązanego) i doręczona obojgu adresatom.

Odwołanie od powyższej decyzji wnieśli M. I. oraz I. I..

Sąd Okręgowy w P., wyrokiem z 20 lipca 2020 r., oddalił odwołania i orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Okręgowy ustalił, że Przedsiębiorstwo „I.” spółka z o.o. w P. prowadziła działalność gospodarczą od 2001 r., pierwotnie pod nazwą Przedsiębiorstwo Remontowo-Budowlane „B.” spółka z o.o. Od początku powstania spółki odwołujący się M. I. pełnił funkcję prezesa zarządu spółki zaś odwołująca się Iwona I. była prokurentem, nie pełniła jednak nigdy funkcji członka zarządu. Spółka zatrudniała pracowników i była zobowiązana do opłacania składek na

ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz P. i Fundusz G.. Spółka nie wywiązała się z obowiązku opłacania składek za okresy wymienione w decyzji organu rentowego, a na jej koncie powstało zadłużenie za okres od stycznia 2014 r. do grudnia 2017 r., na które składały się należności z tytułu składek, odsetki za zwłokę oraz koszty egzekucyjne w łącznej kwocie 874.660,51 zł. Zaległości spółki z tytułu składek były objęte przymusowym dochodzeniem w trybie egzekucji administracyjnej prowadzonej przez Dyrektora Oddziału ZUS działającego jako organ egzekucyjny. Z uwagi na brak skutecznego środka egzekucyjnego, wierzyciel przekazał dalsze tytuły wykonawcze do Naczelnika Urzędu Skarbowego w P., który prowadził egzekucję przeciwko spółce na podstawie pięciu tytułów wykonawczych. Należności okazały się nieściągalne w trybie egzekucji administracyjnej. W dniu 6 listopada 2018 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego ustalił, że spółka nie posiada majątku ruchomego i nieruchomego do zajęcia oraz ma zawieszoną działalność od stycznia 2018 r. Postanowieniem z 9 listopada 2018 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. umorzył postępowanie egzekucyjne. W okresie od 1 stycznia 2014 r. do 3 stycznia 2020 r. organ egzekucyjny wyegzekwował kwotę 753.846,01 zł, z czego na składki ZUS przekazano kwotę 281.384,33 zł. Jednocześnie organ egzekucyjny wydał, na wniosek spółki, postanowienia w przedmiocie zwolnienia spod egzekucji administracyjnej kwot (lub ich 70-procentowych części) wpływających na rachunki bankowe spółki zajęte na podstawie tytułów wykonawczych ze względu na ważny interes spółki (umożliwienie prowadzenie dalszej działalności gospodarczej i niezwalnianie pracowników).

Sąd Okręgowy przypomniał, że odpowiedzialność członka zarządu za zaległości składkowe spółki z o.o. wynika z ustalenia, że: (1) zaległości składkowe powstały w czasie pełnienia obowiązków członka zarządu przez daną osobę, (2) egzekucja skierowana do majątku spółki okazała się bezskuteczna w całości lub w części oraz (3) nie zaistniały żadne okoliczności zwalniające tę osobę od odpowiedzialności. Do orzeczenia o odpowiedzialności członka zarządu spółki za zobowiązania składkowe spółki organ rentowy jest obowiązany wykazać jedynie okoliczność pełnienia obowiązków członka zarządu w czasie powstania zobowiązania składkowego, które przerodziło się w zaległość składkową spółki, oraz bezskuteczność egzekucji przeciwko spółce, bowiem ciężar wykazania

którejkolwiek okoliczności uwalniającej od odpowiedzialności spoczywa na członku zarządu spółki.

Sąd Okręgowy stwierdził, że zaległości objęte zaskarżoną decyzją powstały w czasie sprawowania przez odwołującego się M. I. funkcji prezesa jednoosobowego zarządu Przedsiębiorstwa „I. ” spółki z o.o. w P.. Odwołujący się nie złożył wniosku o ogłoszenie upadłości spółki i nie wykazał mienia spółki, z którego byłaby możliwa egzekucja należności składkowych.

Apelacje od wyroku Sądu Okręgowego wnieśli M. I. i I. I..

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z 9 marca 2021 r., oddalił apelacje.

Sąd Apelacyjny w pierwszej kolejności odniósł się do zarzucanych w apelacjach wad formalnych decyzji ZUS, podnosząc, że sąd powszechny może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego. Sąd podkreślił, że adresatami zaskarżonej decyzji byli M. I. i I. I., jednakże sentencja decyzji i jej uzasadnienie wyraźnie i jednoznacznie dowodzą, że decyzja orzeka o przeniesieniu odpowiedzialności za zaległości składkowe spółki jedynie na M. I., a nie na jego żonę I. I.. W uzasadnieniu decyzji zawarta została informacja, że decyzja stanowi jednocześnie podstawę wpisu hipoteki do księgi wieczystej nieruchomości stanowiącej własność dłużnika, w tym na nieruchomości stanowiącej przedmiot współwłasności łącznej dłużnika i jego małżonka (z odesłaniem do treści art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych). Organ rentowy, czyniąc I. I. adresatem objętej sporem decyzji i doręczając jej tę decyzję, dostosował się do stanowiska wyrażonego przez Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 10 października 2014 r., III CZP 28/14 (OSNP 2015 nr 2, poz. 14), zgodnie z którą decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustalająca wysokość należności z tytułu składek może być podstawą wpisu hipoteki przymusowej na nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego dłużnika i jego małżonka tylko wtedy, gdy została doręczona obojgu małżonkom.

Przechodząc do merytorycznej oceny zarzutów apelacji, Sąd Apelacyjny podniósł, że przewidzianą w art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej przesłankę „bezskutecznej egzekucji” należy rozumieć jako sytuację, w której nie ma jakichkolwiek wątpliwości, że nie istnieje żadna możliwość zaspokojenia egzekwowanej wierzytelności (w tym przypadku składkowej) z jakiegokolwiek części majątku spółki. W związku z tym, bezskuteczność egzekucji w rozumieniu art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej wiąże się z brakiem możliwości przymusowego zaspokojenia wierzyciela przez wszczęcie i przeprowadzenie przez organ egzekucyjny egzekucji skierowanej do majątku spółki i występuje bez wątpienia wówczas, gdy sam wierzyciel dysponuje postanowieniem o umorzeniu postępowania egzekucyjnego ze względu na jego bezskuteczność. Sąd Okręgowy prawidłowo zatem uznał, że przesłanka bezskuteczności egzekucji została wykazana przez organ rentowy, gdyż postanowieniem z 9 listopada 2018 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. umorzył postępowanie egzekucyjne wobec stwierdzenia braku innych składników majątkowych spółki, z których można przeprowadzić skuteczną egzekucję, a w konsekwencji brak możliwości wyegzekwowania należności w drodze egzekucji administracyjnej.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że egzekucja należności składkowych nie mogła być przeprowadzona z wierzytelności, która przysługiwała odwołującemu się (jako osobie prywatnej) od Gminy W., bowiem do czasu uprawomocnienia się decyzji przenoszącej odpowiedzialność za zobowiązania spółki wierzytelność ta stanowiła jego majątek odrębny. Zatem ZUS nie mógł dokonać zajęcia wierzytelności wskazanej przez odwołującego się (przysługującej jemu, a nie spółce) i tym samym nie doszło do zaniedbań w postępowaniu egzekucyjnym.

Co do kwestii zwolnienia spod egzekucji administracyjnej wpływów w wysokości 70% z każdej kwoty wpływającej na zajęty rachunek bankowy Sąd Apelacyjny podniósł, że ZUS jako wierzyciel nie mógł się temu sprzeciwić, bowiem kwota miała być przeznaczona na wypłaty wynagrodzeń dla pracowników, ewentualnie na pokrycie kosztów, dzięki którym spółka mogła przynosić dochody.

Skargi kasacyjne od wyroku Sądu Apelacyjnego wnieśli osobno obydwój odwołujący się.

M. I. swoją skargę oparł na podstawach:

1) naruszenia przepisów prawa materialnego przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie: art. 116 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2020 r., poz. 1325) w związku z art. 5 k.c. przez przyjęcie, że nie istnieją negatywne przesłanki wyłączenia odpowiedzialności M. I. jako prezesa zarządu Przedsiębiorstwa I. spółki z o.o. w P., w sytuacji gdy w okresie istnienia i narastania zaległości w zapłacie należności składkowych objętych decyzją z 29 kwietnia 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. zwalniał Przedsiębiorstwo I. spółkę z o.o. w P. z prowadzonej egzekucji do wysokości 70% z wpłat dokonywanych na zajęte konto bankowe tej spółki;

2) naruszenia przepisów postępowania mającego istotny wpływ na wynik sprawy:

a) art. 476 § 2 pkt 4 k.p.c. w związku z art. 477⁹ k.p.c. w związku z art. 1 k.p.c. oraz w związku z art. 28 i art. 40 k.p.a. oraz art. 104 § 1 i § 2 k.p.a. w związku z art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.) przez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że decyzja organu rentowego z 29 kwietnia 2019 r. nie zawiera wad formalnych (wskazanych w uzasadnieniu skargi), które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego; b) art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. przez jego niezastosowanie w sytuacji, gdyby przyjąć, że I. I. nie była stroną postępowania prowadzonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P., zakończonego wydaniem decyzji z 29 kwietnia 2019 r., i nie przysługiwało jej prawo do odwołania się od tej decyzji.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w całości oraz uchylenie w całości wyroku Sądu Okręgowego w P. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu jako Sądowi pierwszej instancji. Skarżący wniósł także o orzeczenie o kosztach postępowania według norm przepisanych.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał jej oczywistą zasadność oraz występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne zawarte w pytaniach:

1) czy uprawnienia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jako potencjalnego (przyszłego) wierzyciela jednego z małżonków, w postępowaniu prowadzonym w zakresie ustalenia, co do zasady i co do wysokości, zakresu takiej odpowiedzialności majątkowej, obejmują także czynności, które w takim postępowaniu skierowane są wobec drugiego małżonka, który nie jest dłużnikiem osobistym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Najwyższy dotychczas wypowiadał się o konieczności doręczenia decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustalającej wysokość należności z tytułu składek dłużnikowi – w przypadku ubiegania się o ustanowienie hipoteki przymusowej na nieruchomości będącej przedmiotem współwłasności łącznej dłużnika i jego małżonki (vide: uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 28 października 2004 r., III CZP 33/04). W obecnej sprawie działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych poszły dalej i – zdaniem strony skarżącej – wymagałoby to oceny prawnej. Stanowi to istotne zagadnienie prawne i rodzi potrzebę wykładni przepisów prawa w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.;

2) czy zachodzą podstawy dla przyjęcia odpowiedzialności członka zarządu spółki prawa handlowego za zaległości, z tytułu nieopłaconych przez tę spółkę składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i na Fundusz P. i Fundusz G., w oparciu o art. 116 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2020 r., poz. 1325) w sytuacji, gdy w okresie prowadzonej egzekucji wobec tej spółki jako dłużnika oraz dalszego powiększania się wysokości zadłużenia z tego tytułu Zakład Ubezpieczeń Społecznych, na wniosek dłużnika, zwalnia spod egzekucji wpływy na zajęte konto tego dłużnika, w części wystarczającej na pokrycie tego zadłużenia w całości lub w istotnej części. Zdaniem strony skarżącej jest to istotne zagadnienie prawne i rodzi potrzebę wykładni przepisów prawa w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

I. I. oparła swoją skargę kasacyjną na podstawie naruszenia przepisów postępowania mającego istotny wpływ na wynik sprawy: a) art. 476 § 2 pkt 4 k.p.c.

w związku z art. 477⁹ k.p.c. w związku z art. 1 k.p.c. oraz w związku z art. 28 i art. 40 k.p.a. oraz art. 104 § 1 i § 2 k.p.a. w związku z art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.) przez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że decyzja organu z 29 kwietnia 2019 r. nie zawiera wad formalnych (wskazanych w uzasadnieniu skargi), które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego; b) art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. przez jego niezastosowanie w sytuacji, gdyby przyjąć, że I. I. nie była stroną postępowania prowadzonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P., zakończonego wydaniem decyzji z 29 kwietnia 2019 r., i nie przysługiwało jej prawo do odwołania się od tej decyzji.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w całości oraz o uchylenie w całości wyroku Sądu Okręgowego w P. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu jako Sądowi pierwszej instancji. Skarżąca wniosła także o orzeczenie o kosztach postępowania według norm przepisanych.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na jej oczywistą zasadność oraz na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne zawarte w pytaniu: czy uprawnienia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jako potencjalnego (przyszłego) wierzyciela jednego z małżonków, w postępowaniu prowadzonym w zakresie ustalenia, co do zasady i co do wysokości, zakresu takiej odpowiedzialności majątkowej, obejmują także czynności, które w takim postępowaniu są skierowane wobec drugiego małżonka, który nie jest dłużnikiem osobistym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Najwyższy dotychczas wypowiadał się o konieczności doręczenia decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustalającej wysokość należności z tytułu składek, dłużnikowi – w przypadku ubiegania się o ustanowienie hipoteki przymusowej na nieruchomości będącej przedmiotem współwłasności łącznej dłużnika i jego małżonki (vide: uchwała siedmiu sędziów Sadu Najwyższego z 28 października 2004 r., III CZP 33/04). W sprawie niniejszej działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych poszły dalej i zdaniem strony skarżącej wymagałoby to oceny

prawnej. Stanowi to istotne zagadnienie prawne i rodzi potrzebę wykładni przepisów prawa w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skarg do rozpoznania i o zasądzenie na jego rzecz od skarżących zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wnioski skarżących o przyjęcie do rozpoznania skarg kasacyjnych zostały oparte na przesłankach wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., czyli występowaniu w sprawie istotnych zagadnień prawnych oraz oczywistej zasadności skargi.

Należy w związku z tym przypomnieć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że z istotnym zagadnieniem prawnym mamy do czynienia po pierwsze wtedy, gdy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub gdy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie. Po drugie, musi to być zagadnienie dotyczące wykładni przepisów prawa, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia tej

konkretnej sprawy, lecz także innych podobnych spraw. Po trzecie, skarżący powinien sformułować problem prawny, określić przepisy prawa, które go konstruuje, oraz przedstawić argumenty, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Po czwarte, skarżący powinien przeprowadzić stosowny wywód prawny, zbieżny z uzasadnieniem pytania prawnego, o którym mowa w art. 390 k.p.c., tak by uchwycić istotę i wagę formułowanego problemu.

Dopiero łączne spełnienie tych warunków otwiera drogę do stwierdzenia, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571; z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003).

Odnosząc się do przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, należy przypomnieć, że ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka istnieje wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów ujawnia się *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanych sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Chodzi zatem o taką sytuację, gdy nie tylko zgłoszony zarzut jest słuszny, lecz także stwierdzona nieprawidłowość jest tego rodzaju, że powoduje jaskrawą wadliwość zaskarżonego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, LEX nr 2057365). Dla stwierdzenia, że w sprawie wystąpiła tak rozumiana przesłanka, skarżący powinien był wskazać konkretne, naruszone przez sąd przepisy, a także powinien przytoczyć odpowiednie argumenty wyjaśniające, dlaczego te przepisy zostały, jego zdaniem, naruszone w oczywisty sposób (postanowienie Sądu Najwyższego z 29 maja 2018 r., I CSK 42/18, LEX nr 2508120).

W art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań konstrukcyjnych skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Nieprzypadkowo, konstruując wymagania

skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie tzw. przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć w przypadku obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko przedstawione w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, że takie okoliczności w sprawie zachodzą (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

2. Odnosząc te ogólne uwagi do skarg kasacyjnych wniesionych w obecnej sprawie, podnieść należy, że wnioski skarżących o przyjęcie ich skarg do rozpoznania nie spełniają opisanych wymagań.

Skarżący łączą oczywistą zasadność swoich skarg kasacyjnych z wystąpieniem istotnych zagadnień prawnych. Tymczasem, już tylko z samej przedstawionej wcześniej istoty ustawowych przesłanek przedsądu, przewidzianych

w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., wynika, że co do zasady nie mogą one występować jednocześnie. Jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne, od którego rozstrzygnięcia zależy wydanie prawidłowego orzeczenia co do istoty sprawy, to z natury rzeczy ewentualny błąd orzeczniczy popełniony przez Sąd drugiej instancji nie może mieć charakteru oczywistego i podstawowego. Skarga kasacyjna nie może być, z kolei, uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, że konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (por. spośród wielu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964).

Ponadto problemy prawne, które formułują skarżący w swoich wnioskach o przyjęcie skarg kasacyjnych do rozpoznania, nie mogą stanowić istotnych zagadnień prawnych w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Kwestia zaadresowania decyzji organu rentowego także do I. I., która nie była członkiem zarządu spółki i nie ponosi w związku z tym osobistej odpowiedzialności za długi składkowe na podstawie art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej, została prawidłowo wyjaśniona w uzasadnieniach wyroków Sądów obydwu instancji. Decyzja organu rentowego została zaadresowana także do niej – jako małżonki dłużnika – ponieważ w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 10 października 2014 r., III CZP 28/14 (OSNC 2015 nr 2, poz. 14) stwierdzono wyraźnie, że decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustalająca wysokość należności z tytułu składek może być podstawą wpisu hipoteki przymusowej na nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego dłużnika i jego małżonka tylko wtedy, gdy została doręczona obojgu małżonkom. Doręczenie I. I. z decyzji organu rentowego nie oznacza, że decyzja ta przenosi także na nią osobiście odpowiedzialność za długi składkowe, obciążające niewypłacalną spółkę, której prezesem był jej mąż. Oznacza tylko tyle, że dzięki doręczeniu tej decyzji także jej Zakład Ubezpieczeń Społecznych uzyskał możliwość dokonania wpisu hipoteki przymusowej na nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego jej męża jako dłużnika oraz jej samej jako żony dłużnika. Kwestia ta została wyjaśniona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku w sposób zgodny z

dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego, w związku z tym nie wymaga ponownej wypowiedzi tego Sądu. Udział I. I. w postępowaniu sądowym (od chwili wniesienia odwołania aż do wniesienia przez nią skargi kasacyjnej) wyklucza możliwość przyjęcia, że doszło do nieważności postępowania. Skoro decyzja organu rentowego została skierowana (zaadresowana) także do niej, mogła wnieść od niej odwołanie do sądu ubezpieczeń społecznych, co uczyniła. Podnoszone przez oboje skarżących zastrzeżenia co do merytorycznego rozstrzygnięcia o odwołaniu I. I. – w miejsce sugerowanego odrzucenia jej odwołania z powodu niedopuszczalności drogi sądowej – nie przekładają się w żaden sposób na prawidłowość rozstrzygnięcia o odwołaniu M. I..

Odnosząc się z kolei do kwestii najistotniejszej w przedmiotowej sprawie, a mianowicie do odpowiedzialności odwołującego się za zobowiązania spółki jako prezesa zarządu spółki, należy zauważyć, że „bezskuteczność egzekucji przeciwko spółce” jest kluczowym elementem konstrukcji odpowiedzialności z art. 116 Ordynacji podatkowej, a wyjaśnienia zawartego w tym przepisie pojęcia Sąd Najwyższy dokonał przede wszystkim w uchwale składu siedmiu sędziów z 13 maja 2009 r., I UZP 4/09 (OSNP 2009 nr 23-24, poz. 319). W orzeczeniu tym przyjęto, że przez „bezskuteczność egzekucji” należy rozumieć stan rzeczy, w którym nie ma jakichkolwiek wątpliwości, że nie zachodzi żadna możliwość zaspokojenia egzekwowanej wierzytelności z jakiegokolwiek części majątku dłużnika (w tym przypadku spółki, bo to spółka jest dłużnikiem z tytułu należności składkowych jako płatnik składek), co może być stwierdzone nie tylko postanowieniem o umorzeniu postępowania egzekucyjnego ze względu na jego bezskuteczność, lecz także postanowieniem o umorzeniu postępowania upadłościowego lub o oddaleniu wniosku o ogłoszenie upadłości. Istotne jest to, aby na dzień wydania przez organ rentowy decyzji przenoszącej na członka zarządu odpowiedzialność za zaległości składkowe spółki nie posiadała ona (spółka) jakiegokolwiek majątku, z którego możliwe byłoby zaspokojenie wierzytelności organu rentowego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 lipca 2009 r., I UK 49/09, LEX nr 529769; z dnia 2 września 2009 r., II UK 336/08, LEX nr 533102; z dnia 14 kwietnia 2010 r., III UK 83/09, LEX nr 602074; z dnia 23 marca 2012 r., II UK 152/11, LEX nr 1170997; z dnia 25 kwietnia 2012 r., II UK 218/11, OSNP 2013 nr 7-8, poz. 90). W orzecznictwie Sądu

Najwyższego podkreśla się, że bezskuteczność egzekucji, która polega na braku możliwości przymusowego zaspokojenia wierzyciela publicznoprawnego w toku wszczętej i przeprowadzonej przez właściwe organy egzekucji skierowanej do majątku spółki, może być wykazana nie tylko na podstawie postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego, lecz także w inny sposób, który nie podaje w wątpliwość oceny, że środki majątkowe dłużnika nie wystarczały na zaspokojenie istotnej (znaczej) części długu (np. wyrok Sądu Najwyższego z 22 października 2013 r., III UK 154/12, LEX nr 1463908; z 24 września 2015 r., II UK 297/14, LEX nr 1816557 czy postanowienie z dnia 12 września 2018 r., III UK 177/17, LEX nr 2549448). Bezskuteczność egzekucji to stan obiektywny, wynikający z braku majątku (spółki), który sprawia, że potencjalna egzekucja nie pozwoliłaby zaspokoić wierzytelności w całości lub w części (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2016 r., II UK 315/15, LEX nr 2120893). W wyroku z 11 sierpnia 2016 r., II UK 315/15 (LEX nr 2120893) Sąd Najwyższy stwierdził, że egzekucji nie prowadzi się dla uzyskania formalnego stwierdzenia jej bezskuteczności, lecz celem spieniężenia majątku spółki i zaspokojenia wierzyciela. Decyduje zatem majątek spółki, który jest poszukiwany w egzekucji, a który wcześniej powinien być wskazany przez członka zarządu spółki w celu uchylenia jego odpowiedzialności.

W tej sprawie, zgodnie z ustaleniami faktycznymi, którymi Sąd Najwyższy jest związany, decyzje obciążające odpowiedzialnością za zobowiązania składkowe spółki odwołującego się jako prezesa zarządu spółki wynikały ze stwierdzenia przez wierzyciela bezskutecznej egzekucji prowadzonej w stosunku do spółki, czyli braku majątku spółki (jako dłużnika), z którego można byłoby zaspokoić wierzytelność ZUS z tytułu zaległych składek. Skarżący nie wykazał mienia spółki, z którego egzekucja umożliwiłaby zaspokojenie zaległości składkowych w znacznej części. Jego własna wierzytelność w stosunku do Gminy W. nie podlegała egzekucji zaległości składkowych spółki przed uprawomocnieniem się decyzji przenoszącej na niego odpowiedzialność za długi składkowe. Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że egzekucja należności składkowych nie mogła być prowadzona do wierzytelności, która przysługiwała odwołującemu się od Gminy W., bowiem do czasu uprawomocnienia się decyzji przenoszącej odpowiedzialność za zobowiązania

spółki wierzytelność ta stanowiła jego majątek odrębny. Zatem ZUS nie mógł dokonać zajęcia wierzytelności wskazanej przez odwołującego się (przysługującej jemu, a nie spółce). Ta okoliczność wyklucza możliwość przyjęcia, że skarga kasacyjna jest w oczywisty sposób uzasadniona.

Podnoszona przez skarżącego kwestia zwolnienia spod egzekucji przez organ egzekucyjny, na wniosek spółki jako dłużnika należności publicznoprawnych, w okresie prowadzonej egzekucji wobec tej spółki, wpływów na zajęte konto tego dłużnika w części pozwalającej na częściowe pokrycie zadłużenia z tytułu składek, nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego. Częściowe zwolnienia spod egzekucji wpływów na rachunek spółki były dokonywane na wyraźne żądanie spółki (czyli faktycznie prezesa jej zarządu) ze względu na zachowanie płynności finansowej i możliwość wypłacania wynagrodzeń pracownikom. Nie zmienia to postaci rzeczy, że skarżący jako prezes zarządu spółki nie zgłosił w odpowiednim czasie wniosku o jej upadłość, a w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego w stosunku do spółki nie był w stanie wskazać majątku spółki, z którego mogłaby być prowadzona egzekucja należności publicznoprawnych. To te okoliczności miały znaczenie dla wydania przez organ rentowy decyzji na podstawie art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej.

Skarżący nie zdołali wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania ich skarg kasacyjnych, wobec czego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skarg do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.